

Effektivitetseffekter av bankfusioner och sammanslagningar i Sverige

Matilda Gjrja

Nationalekonomiska Institutionen

Handelshögskolan vid Göteborgs Universitet

Det övergripande syftet med denna studie har varit att analysera effektivitetseffekterna av fusioner och sammanslagningar inom det svenska bankväsendet. Vidare har de teoretiska hypoteserna angående fusioner relaterats till verkligheten och hur det förhåller sig på själva marknaden. En effektivitetsanalys som ger en indikation på enheternas relativa konkurrenskraft har utförts för att kunna identifiera de banker som var mest effektiva relativt till andra mindre effektiva enheter.

När det gäller analysen av själva bankfusionerna har resultaten från effektivitetsanalysen först använts till att ta reda på huruvida det är de mest effektiva enheterna som tar över de mindre effektiva bankenheterna. Teoretiskt är det så att de mer effektiva bankerna har ett bättre ledarskap och en mer effektiv ledning. Målet med fusionen blir därmed att föra över denna fördel till den mindre effektiva enheten. Detta skulle i sin tur leda till en mer effektiv fusionerad bank.

I post-fusion analysen har vi tittat närmare på de fusionerade bankernas effektivitet för att undersöka skillnaden i effektivitet före och efter sammanslagningen. Om synergieffekter verkligen finns, så som det ofta påstås, då kommer fusionerna att resultera i ökad effektivitet för de fusionerade bankerna. Detta är även ett sätt att bedöma hur framgångsrikt överförandet av det bättre ledarskapet har varit. Vi har även följt utvecklingen av de fusionerade bankernas effektivitet under tiden för att se om synergieffekterna uppnås efter en viss anpassningsperiod.

Resultat

Effektivitetsmått kalkylerades för alla sparbanker och alla år som bankerna observerades. Bankernas kostnadseffektivitet för tiden 1984-2002 skattades till 80 %. Detta tyder på att bankerna kan minska sina kostnader med 20 % och ändå behålla

samma nivå av producerade tjänster utan att behöva justera resurspriserna, produktionsvolymerna eller kontorsnätet.

Ex-ante analysen av de observerade bankerna som var involverade i fusioner visade inget starkt stöd för hypotesen att mer effektiva banker tar över mindre effektiva banker. Därmed kan man säga att de effektivitetsfördelar som de övertagande bankerna hade före fusionen inte var den drivande kraften bakom de observerade sammanslagningarna. Med avseende på de fusionerade bankernas prestation efter genomförandet av konsolideringsprocessen visar studien inte heller några märkvärdiga förbättringar. Fastän en tredjedel av dessa banker lyckades förbättra eller bibehålla kostnadseffektiviteten, misslyckades majoriteten av dem att uppnå några effektivitetsvinster. De eventuella ex-ante effektivitetsfördelarna förvandlades därmed inte till bättre resultat ex-post. Detta innebär att uppfattningen om den övertagande bankens dominans, vad gäller ledarskapskvalitet för den fusionerade enheten, inte verkar mycket realistisk.

En annan slutsats är att det inte finns bevis på att de fusionerade bankernas effektivitet förbättras med tiden. Därmed finner vi inget stöd för hypotesen att synergieffekterna uppnås efter en viss anpassningsperiod. Flera år efter fusionsprocessen upplevde ett betydande antal av de sammanslagna bankerna inte någon ökning i kostandseffektivitet relativt den övertagande bankens effektivitet.

Fastän slutsatserna i denna studie inte utgör något stöd för fusioner och sammanslagningar som ett sätt att uppnå synergier, så är de i linje med de flesta resultat i bank litteraturen angående fusioner. De förväntade synergier och fördelarna som tillskrivs fusionerna uppnås väldigt ofta inte och inga märkvärdiga förbättringar i teknisk effektivitet kan observeras. Det är tydligt att fusioner och sammanslagningar utgör komplicerade processer som bör beaktas med stor noggrannhet. Väldigt ofta undervärderar de övertagande enheterna det omfattande arbetet med att integrera system, stänga kontor och träna om personalen. Vidare kan svårigheterna och kostnaderna i samband med sammanslagningen av olika företagskulturer förhindra den nya organisationens ledning och leda därmed till besvikelse. Slutsatsen är att beslutsfattare bör vara mer aktsamma när de förespråkar fusioner som ett medel till att uppnå effektivitetsvinster.